

PROGRAM

JUL, 2018. GODINE

GRADANSKI POKRET NOVA LJEVICA

JEDNA OD KAZNI ZA NEUČESTVOVANJE U POLITICI JESTE DA ZAVRŠITE NA KRAJU TAKO DA VAMA VLADAJU NESTRUČNI.

PLATON

SADRŽAJ:

I NAŠA MISIJA

II NAŠI CILJEVI I POLITIKE

III ZA HUMANE ODNOSI I LJEPŠI ŽIVOT

- 3.1 Obrazovanje
- 3.2 Zdravstvo
- 3.3 Socijalna politika kao investiciona politika
- 3.4 Sport
- 3.5 Kultura i kreativno stvaralaštvo
- 3.6 Reforma političkog sistema
- 3.7 Vladavina prava i nezavisno pravosuđe
- 3.8 Društvo socijalne inkluzije i prihvatanja
- 3.9 Odnos prema medijima
- 3.10 Mladi
- 3.11 Odnos prema starijim sugrađanima

IV ZA DOSTOJANSTVEN RAD I ŽIVOT OD SOPSTVENOG RADA

- 4.1 Ekonomska i društvena jednakost
- 4.2 Turizam
- 4.3 Ekološko društvo
- 4.4 Poljoprivreda, šumarstvo, vodosnadbijevanje, stočarstvo
- 4.5 Kreditna politika
- 4.6 Poreska politika

V ZA ŽIVOT U MIRU, SIGURNOSTI I TOLERANCIJI

- 5.1 Policija i vojska
- 5.2 Bezbjednost građana kao imperativ

I NAŠA MISIJA

Društveno zalaganje Građanskog pokreta Nova ljevica je jačanje Crne Gore kao demokratske, materijalno i kulturno razvijene, tolerantne i države socijalne pravde i ukorjenjivosti osnovnih vrijednosti demokratije i građanskih vrijednosti u naše društvo.

Naš cilj je ostvarivanje maksimalnog uticaja dobijanjem što šire izborne legitimacije kod naših građana. Mjera te uspješnosti je naša izborna pobjeda, ali GP Nova ljevica svoje ciljeve vidi šire od pukog osvajanja vlasti, koja ne može biti samoj sebi svrha niti može osigurati automatsko ostvarenje naše misije.

Mi našu misiju vidimo kako kroz političko tako i kroz društveno djelovanje, bilo kao vlast ili kao opozicija. Ostvarenje naše misije sagledavamo kroz širi društveni, kulturni i socijalni korpus.

II NAŠI CILJEVI I POLITIKE

Crna Gora se nalazi u stanju duboke apatije, nezaposlenosti i siromaštva i zemlja je izražene socijalne nejednakosti. Građani imaju pravo na normalan život i natjeraćemo vlast da to shvati, ali i opziciju da se toga podsjeti.

Dosta nam je više političara, imamo ih za izvoz. Bez obzira da li su vlast ili opozicija, političari ne razumiju i ne osjećaju kako žive građani.

Mi smo za njih samo pokretni brojevi koje pretvaraju u mandate, bez ikakve odgovornosti prema nama.

Sa protagonistima politike ličnog bogaćenja, bahaćenja, porasta nezaposlenosti, progona neistomišljenika i pritiska na medije, ne želimo da imamo ništa. **Nećemo da pristanemo da budemo stranci u svojoj zemlji**, da nam je kretanje ograničeno. Ovo je zemlja naših đedova i prađedova, a ne političkih mešetara i kapitalista u pokušaju. Nećemo računati za struju koji su pomoć za bogataše, garancije za investitore, dok sms-om skupljamo novac za oboljelu djecu i građane.

Mi se danas **posvećujemo borbi za sve nepriviligovane u Crnoj Gori**. Većina građana Crne Gore pripada kategoriji "isključenih", nevidljivih građana, koji za ovaj sistem ne postoje. Mi ćemo se boriti za nezaposlene, diskriminisane, marginalizovane, činovnike, prosvjetare, medicinske radnike, mlade, obespravljeni, osiromašene, poljoprivrednike, penzionere, za sve koji ovdje ne vide zemlju socijalne pravde koju nam garantuje Ustav Crne Gore. Borićemo se

za radnike na građevinama, za one u privatnom sektoru **koji nemaju nikakva prava**, ne smiju da se žale kad rade prekovremeno, ne smiju da se žale jer su u kreditima, osigurani na najmanje plate. To vidimo u svakoj prodavnici, kafiću, tezgi, svugdje su ljudi obespravljeni i mi moramo to da mijenjamo jer niko drugi neće. **Niko se neće boriti za nas, ako nećemo mi sami**. A borićemo se beskompromisno i neprestano. Svaki dan.

Nećemo dozvoliti da privatne firme pri zapošljavanju vrše provjeru kod predstavnika mjesnih odbora vladajuće partije i u odnosu na odgovor donose odluku da li nekoga da zaposle ili ne. Borićemo se za Crnu Goru i **njene najljepše istorijske vrijednosti kao što su solidarnost i pravičnost**. Borićemo se protiv **ponižavanja onih koji su podigli ovu zemlju iz pepela**, izgradili je i omogućili njen razvoj i obezbijediti im dostojanstven život.

Odbacujemo politiku ekonomskog razvoja kao jedinog cilja, i cilja samog po sebi namijenjenog izabranima i povlašćenima, koji briše humanost i potire solidarnost. Vlast kreira i donosi zakone da izigra građane i državu – od autoputa do restitucije. Moramo **preispitati sve privatizacije, sve tajne ugovore i projekte** sa njihovim "stranim" investitorima, kojima je porijeklo, po svim istraživanjima medija i civilnog društva, iz Crne Gore. Preispitati štetne odluke koje se kriju od očiju javnosti, **kazniti krivce i oduzeti nezakonito stečen novac i imovinu**. Naplatićemo proglašene nenaplative poreske dugove ljudima i kompanijama bliskim vlasti.

Moramo da vratimo sve što je oteto.

Kad pobijedimo lopovluk moramo da otvaramo nova radna mjesta. Nasilje i narkomaniju moramo da suzbijemo na najmanju moguću mjeru. Mi to **možemo jer su nam namjere čiste**, vlast to ne može sve i da hoće jer je u šemama sa njima. Crni kapital je jedan od glavnih izvora moći vlasti. Borićemo se protiv kriminala i korupcije i svih drugih bolesti društva.

Borićemo se za našu djecu, koju su unaprijed zadužili i od njih napravili robove koji će vraćati milione, prosute na bahate hirove pojedinaca i njima bliskih ljudi. Hoćemo zemlju u kojoj će se bankama zakonski ograničiti kamate, izbrisati skriveni troškovi, zabraniti oduzimanje lične imovine neophodne za život porodice. Izborićemo se da svaki građanin koji ne može da ispliva iz dugova kroz odgovarajuće socijalne servise nađe izlaz iz situacije u kojoj mu niko ne pruža ruku.

Hoćemo državu sa **jakim, nezavisnim, slobodnim institucijama**, da jednom zauvijek iz državnih institucija protjeramo partije. Da izgradimo institucije u kojima će ljudi

biti **zapošljavani isključivo po kriterijumima stručnosti, znanja i iskustva**, a ostajati na tim mjestima u skladu sa svojim rezultatima. Dosta nam je nesposobnih partijskih vojnika, trebaju nam stručni, posvećeni i neistrošeni ljudi. Trebaju nam ljudi koji će preuzeti odgovornost da vrše vlast i da imaju hrabrosti i znanja da izvuku državu iz krize. Želimo da **oslobodimo i depolitizujemo**, a onda i poštujemo i primjenjujemo nalaze i mišljenja ključnih institucija za uspostavljanje mehanizama kontrole kao što su: Agencija za antikorupciju, Državna revizorska institucija, Institucija Ombudsmana.

Želimo stvaranje **novog opozicionog bloka** baziranog na programskim i vrednosnim osnovama, a ne na ličnim sujetama i nezdravoj ambiciji. Želimo novi blok prave opozicije.

Mi smo na izborima u Podgorici pokazali da ima slobodnih građana kojima je dosta svega. Svaki glas za nas **nije bio samo još jedan glas za nas, nego glas da nastavimo borbu**. Gotovo u svakom kvartu, u svakoj zgradi **mi imamo ljude koji nas podržavaju i koji su nam dali svoj glas**.

III ZA HUMANE ODNOSE I LJEPŠI ŽIVOT

3.1 Obrazovanje

Obrazovanje treba da stvara humane, zrele i odgovorne ličnosti, kao preduslov sveukupnog društvenog razvoja. Kvalitetno obrazovanje će dugoročno dovesti i do stvaranja visokostručne radne snage, što je glavna pretpostavka razvoja društvenog rasta. Mi ćemo vratiti vaspitnu ulogu u obrazovni sistem, u skladu sa međunarodnim konvencijama o ljudskim i dječjim pravima i savremenom praksom.

Cjelokupan sistem vaspitanja i obrazovanja neophodno je korjenito mijenjati, jer umjesto kritički osviještenih pojedinaca koji aktivno participiraju u demokratizaciji društva, mi dobijamo generacije koje ispunjavaju samo cilj puke reprodukcije. Obavezno se mora izvršiti revizija nastavnih planova i programa, vodeći računa o problemskom koncipiranju nastave i podsticanju saradnje nastavnika različitih predmeta, i prilagođavanje vremenu u kojem živimo i novim tehnologijama. To nadalje rezultira jako lošim postignućima naših učenika na svim testiranjima.

Stav GP Nova ljevica je da smisao vaspitno-obrazovnog procesa nije stvaranje radne snage, nego stvaranje cjelovite osobe. Zalažući se prije svega za razvijanje kritičkog duha,

umjesto bespogovornog usvajanja golemog broja informacija, smatramo da će se ovakvom vaspitno-obrazovnom politikom u Crnoj Gori stvoriti uslovi za obrazovanje slobodnomislećih i odgovornih građana, a ne podanika.

Sramno male plate prosvjetnih radnika kao i uslovi u kojima se izvodi vaspitno-obrazovni proces, decenijama unazad daju pravu sliku odnosa države prema ovoj oblasti. Pored neuporedivo većeg izdvajanja za oblast prosvjete, njenu reform i modernizaciju, u punom i suštinskom smislu te riječi, snažno ćemo se zalagati za depolitizaciju sistema vaspitanja i obrazovanja u Crnoj Gori.

Takođe, izmijenimo zakonodavni okvir koji je pogodan i otvoren za sve vrste političkih manipulacija i zloupotreba. U Crnoj Gori obrazovanje mora biti ljudsko pravo a ne privilegija. Direktore vaspitno-obrazovnih ustanova biraće Upravni odbor čiji članovi su predstavnici osnivača, predstavnici roditelja i zaposlenih. Time bi se uvela decentralizacija sistema i zloupotrebe od strane partija svele na minimum.

Osnovaćemo fond za usavršavanje i profesionalnu edukaciju nastavnika van Crne Gore, kako bi najbolje prakse, znanja i iskustva bila dostupna našoj djeci. GP Nova ljevica se zalaže za: povećanje izdvajanja za obrazovanje; osnaživanje socijalne funkcije škole; poboljšanje materijalnih uslova obrazovanja i nosioca obrazovnih procesa; oslobađanje obrazovnih sadržaja indoktrinacije i dogmatičnosti; vaspitanje za interkulturalnost i toleranciju; povećanje dostupnosti ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja kroz intenzivna ulaganja, besplatne udžbenike za svu djecu u osnovnim školama kako bi pravo na besplatno osnovno obrazovanje zaista dobilo svoj puni smisao i time bilo i ispoštovano.

VASPITNO-OBRAZOVNI SISTEM NE SPADA U POTROŠNJU, VEĆ U NAJZNAČAJNIJU INTERVENCIJU U DUGOROČNI DRUŠTVENI RAZVOJ.

3.2 Zdravstvo

Svakodnevno smo suočeni sa mukotrpnim vapajima roditelja ili javnosti da je nekom djetetu ili građaninu potrebna pomoć za liječenje, da mu/joj život zavisi od novca, jer u Crnoj Gori ne postoje kapaciteti da se ljudi liječe. Teško je

AKTIVISTA NIJE ČOVJEK KOJI KAŽE DA JE RIJEKA PRLJAVA. AKTIVISTA JE ONAJ KOJI OČISTI RIJEKU.

ROSS PEROT

svakodnevno gledati i slušati molbe roditelja, a niste u stanju da pomognete. Nećemo dozvoliti da nam životi građana zavise od sms poruka. Mora se napraviti fond za liječenje onih koji nemaju mogućnosti da sebi i svojoj djeci priušte liječenje i skupe operacije. Ljestvica ulaganja u zdravstveni sistem mora biti mnogo veća, a promjene se ne mogu ogledati u kozmetičkim prepravkama i održavanju ustanova, što se u svakoj razvijenoj zemlji podrazumijeva.

Zdravlje je temeljno ljudsko pravo i treba ga posmatrati kao višedimenzionalan pojam budući da je osnova društvenog i ekonomskog opstanka te održivog razvoja pojedinca, društva i svijeta u cijelini. **Potpuno uživanje prava na zdravlje je ključno za uživanje drugih ljudskih prava.** Zdravlje je samo po sebi vrijednost, ali ujedno i ključ produktivnosti. Stoga je osnovno načelo naše zdravstvene politike da optimalna zdravstvena zaštita treba i mora biti **jednako, lako i brzo dostupna svim našim građanima.** U najkraćem roku obezbijedićemo **povećanje zarada zaposlenima u zdravstvu**, naročito uzimajući u obzir težinu konkretnog posla i broj intervencija. Dugogodišnje zanemarivanje njihovog statusa dovelo je do iseljavanja vrhunskih stručnjaka. To iseljavanje prijeti urušavanjem zdravstvenog sistema, stoga se moraju poduzeti mjere za hitno zaustavljanje tog trenda. Posljedica ovakvog nemara prema zdravstvenim radnicima je ocjena našeg zdravstvenog sistema kao najgoreg u Evropi.

Ukinućemo plaćanje participacije od 0.40 eura za administrativne troškove, jer je administriranje skuplje od dobijene usluge, i usporava efikasnost osoblja. Mora se uvesti materijalna odgovornost direktora zdravstvenih ustanova za propuste u sistemima kojima rukovode. Ukinuti liste čekanja reformom zdravstvenog sistema, te ukinuti zakazivanje kod doktora opšte prakse, uz obavezno zakazivanje u sekundarnoj i tercijarnoj zdravstvenoj zaštiti (izuzev za hitne slučajeve). Regulisati liječenje derivatima THC-a, tj. legalizovati upotrebu kanabisa u medicinske svrhe.

Upravni odbori treba da postavljaju direktore medicinskih ustanova, a članstvo u ovim odborima treba da je povezano sa ličnom i materijalnom odgovornošću za greške direktora. Članovi UO treba da budu predstavnici osnivača i predstavnici zaposlenih.

Jedna od ključnih tačaka na kojoj ćemo insistirati je javno zdravlje sa "pacijentom u centru procesa". Kurs ta-

kvog zdravstvenog sistema zasniva se na trostrukim benefitima: solidarnost i empatija zdravih prema bolesnima, bogatih sa siromašnima i solidarnost i empatija mladih prema starijima.

3.3 Socijalna politika kao investiciona politika

Sistem socijalne zaštite mora biti zasnovan na solidarnosti na bazi društva, a ne porodice, što znači da primarni pružaoci podrške u slučaju bolesti, nezaposlenosti, i drugih životnih nedaća i kriza, moraju biti nadležne službe a ne samo porodica. Cilj sistema socijalne sigurnosti mora biti garancija socijalne zaštite, a ne borba protiv siromaštva. To znači sistem koji uključuje penziona, zdravstveno i socijalno osiguranje i obezbjeđuje dostojanstven život za sve građane jednog društva a ne samo za one najsiromašnije.

Stav GP Nova ljevica je da socijalna politika u Crnoj Gori nema adekvatne odgovore na potrebe svojih građana. Mi ćemo se zalagati za državu socijalne pravde i socijalnu politiku koja će zadovoljiti potrebe svojih građana, kao i specifične potrebe svih grupa, kao što su: žene, manjine, RAE populacija, LGBTIQ zajednica, osobe sa invaliditetom, osobe koje koriste droge i druge marginalizovane i diskriminisane grupe građana sa specifičnim potrebama. Obezbijedićemo svakoj osobi koja koristi drogu da prvi tretman rehabilitacije i resocijalizacije bude besplatan.

Smatramo da je ovo ostvarivo kroz preraspodjelu budžetskih sredstava, racionalno i ekonomično trošenje u državnom aparatu. Sigurnost građanina se ogleda kroz ostvarivanje prava svake osobe na dom, na sigurnost od nasilja i siromaštva. Mi ćemo otpisati dugove i kamate građanima koji ne mogu da plate račune za komunalije i čije imovno i porodično stanje to potvrđuje. Učinićemo to linearno odlukom Vlade.

Socijalna politika se u Crnoj Gori shvata kao rezidualno područje državnog interesa, iako, istina, finansijski zahtjevnija, pa zato i kao preskupa zona državne potrošnje. U oblast socijalne politike su se godinama slivala ogromna sredstva pri čemu su partije polazile od političko-pragmatičnih kriterijuma i dodjeljivale novac grupama koje sui li vršile najveći politički pritisak ili su svojom brojnošću mogle uticati na re-

zultate političkih izbora.

Kako bi se revitalizovala oblast socijalne politike neophodno je donijeti poseban zakon o afirmativnoj akciji, kojim bi bili jasno definisani parametri za prepoznavanje posebno ugroženih grupa i pojedinaca koji bi privremeno bili stavljeni u privilegovan položaj, te im se tako omogućilo da nadoknade postojeću razliku i naprave iskorak iz nepovoljnog stanja u odnosu na ostale.

Neophodno je radi uvođenja realnih odgovora na potrebe građana uložiti u materijalne i ljudske resurse centara za socijalni rad, a kao prvo napustiti praksu reagovanja centara isključivo po prijavama za zanemarivanje i porodično nasilje. Uvesti normu zaposlenima o broju izlazaka na teren na dnevnom, mjesečnom i godišnjem nivou, a drastično smanjiti birokratiju za voditelje slučajeva i ukinuti veliki broj izvještaja, obrazaca i sl.

Opštine i gradovi bi imali obavezu da naprave popis napuštenih objekata i onih objekata koji su dati na korišćenje političkim partijama i sindikatima, da bi ih na javnom konkursu ustupili radi rješavanja problema beskućnika, žrtava porodičnog nasilja, kao i za osobe sa invaliditetom koje žive same, te za smještaj drugih ranjivih pojedinaca i grupa. Obavezati velike trgovinske lance da svu hranu koja je pri kraju roka korišćenja, ustupa narodnim kuhinjama, bez naknade.

Hraniteljstvo

Kada govorimo o unapređivanju i podizanju svijesti građana koji se nijesu ostvarili u ulozi bioloških roditelja, moramo da napomenemo da u Crnoj Gori je u 32 nesrodničke hraniteljske porodice smješteno 41 dijete, i da je njihov broj značajno manji u odnosu na srodničke. Ako se osvrnemo na statističke podatke oni pokazuju da je 331 dijete smješteno u 231 srodničku porodicu. Moramo planirati i raditi na tome da se poveća broj nesrodničkih hraniteljskih porodica. Moramo raditi i na podizanju svijesti crnogorske javnosti o značaju porodice za dijete, kao i prednostima i značaju hraniteljstva, a da moramo biti svjesni da je to najpoželjnije alternativno rješenje i oblik zaštite djece. Sadašnji zakon propisuje da je naknada za hraniteljsku porodicu za jedno dijete 300 eura, mi moramo da shvatimo da je to ogroman doprinos, obaveza u podizanju djeteta, i da ova svota novca nikako ne može biti stimulans drugim parovima koji žele biti hranitelji da to i učine. Moramo obezbijediti sredstva/budžet koji bi bio opredijeljen upravo za ove namjene, i tako

stimulisali bračne parove da prihvataju djecu na podizanje kako naša omladina ne bi rasla u domovima, već izrastala u korisne članove društva te kako posle punoljetstva ne bi bili prepušteni sami sebi.

Jednoroditeljske porodice

Položaj samohranih roditelja u Crnoj Gori je jako loš. Moramo da primijetimo da država po tom pitanju nije uradila ništa, i da su samohrani roditelji prepušteni sami sebi. Da samohrani roditelji nemaju adekvatan sistem podrške obezbijeđen od strane institucija, primijećeno je i u Izvještaju EK o napretku Crne Gore za 2015. godinu.

Moramo biti svjesni činjenice da u Crnoj Gori postoji oko 14.000 jednoroditeljskih porodica koje nijesu prepoznate kao posebna grupa u zakonima, a njihove socijalne i materijalne potrebe tek treba rješavati. Navedeni podatak o broju samohranih roditelja, pri tom, tek procjena na osnovu broja razvedenih brakova, pošto precizna evidencija ne postoji. Moramo raditi da unapređenju zakona, moramo raditi da se zakon poštuje u oblasti ostvarivanja prava djeteta na zakonom zagarantovanu alimentaciju i moramo se boriti da se u Crnoj Gori osnuje alimentacioni fond kako zbog neodgovornosti roditelja ne bi ispaštala djeca.

Na kraju socijalna politika, **u smislu ekonomije socijalnog staranja** kao sistemski osmišljena i vođena politika brige o djeci, bolesnima i osobama starije životne dobi ujedno je i ekonomija koja u ovim sektorima socijalne podrške donosi i novo zapošljavanje.

ČINI MI SE DA JE POLITIKA VEĆ NEKOLIKO GODINA, ILI MOŽDA ČAK I PREDUGO, BILA PREVIŠE KONCENTRISANA NA LIJEVO I DESNO UMJEŠTO NA ISPRAVNO I NEISPRAVNO.

RICHARD ARMOUR

3.4 Sport

Promovišaćemo zdrav i dugovječan život kroz **bavljenje sportom svih vrsta** i tako ublažiti negativne zdravstvene trendove, uzrokovane sve manjim kretanjem, te finansijski rasterećivati zdravstveni sistem u Crnoj Gori. Favorizovaćemo amaterski sport i prekinuti praksu usmjeravanja

javnih sredstava u omiljene klubove političara, a takođe i zabraniti stranačkim funkcionerima učešće u radu upravnih organa sportskih društava. Besplatne karte za važne sportske događaje dijelićemo školama a ne zaposlenima u državnom aparatu.

Vratiti školama školski sport i školska takmičenja. Omogućiti sistem u kojem će opštine biti stimulisane da subvencionišu sportske klubove na svojoj teritoriji i tzv. male amaterske sportove i sportski duh omladine. Pokrenućemo zajedničke projekte razvoja sporta i turizma, posebno van turističkih sezona.

3.5 Kultura i kreativno stvaralaštvo

Kulturna politika GP Nova ljevica polazi od toga da kultura aktivno participira u svim segmentima društvenih odnosa i aktivno utiče na ukupni društveni razvoj, pa se shodno tome i u kulturi artikuliše borba za ostvarenje pravednijeg, otvorenog, građanskog i sekularnog društva. Usljed sadašnjeg tretiranja kulture kao marginalne djelatnosti i svojevrsnog identitetskog ukrasa bez razumijevanja njene uloge u ukupnom društvenom razvoju s jedne strane, te kao poligona za uspostavljanje stranačkih i naglašeno ideoloških paradigmi s druge strane, kultura je danas u javnim politikama svojevrsno zapušteno polje, odnosno polje na kojem su se ciljano razbuktavale ideološke borbe različitih frakcija i politički suprotstavljenih strana.

Kultura i kulturna baština Crne Gore nije tržište i pogubno ih je tako tretirati. U najskorijem je neophodno povećati budžetska izdvajanja u ove svrhe. Kao dodatno jačanje oblasti dozvolićemo korišćenje napuštene imovine za kulturne aktivnosti udruženja. Omogućićemo rad ustanova kulture i informisanja u svim djelovima Crne Gore i raditi na obnavljanju domova kulture.

Kao jedan od vitalnih temelja društva, kulturna produkcija i kulturne institucije ne smiju biti prepuštene tržištu. Potrebno je podržati kreativnost radnika u kulturi i kulturnih institucija u generisanju sredstava za produkciju, ali je kulturu neophodno uvijek subvencionirati. S druge strane, neophodno je uvesti mogućnost dodatnog oporezivanja šunda, kiča, nemoralna, nasilja i eksplicitnih scena u rijaliti programima, kroz jačanje uloge i funkcije Agencije za elektronske medije i davanjem bržih i efikasnijih procedura ovom regulatornom tijelu.

GP Nova ljevica će se zalagati za razvojnu strategiju u kojoj će glavni prioriteti biti programski i umjetnički aspek-

ODISEJ JE BAR LUTAO SAM. ITAKU NIJE VODIO SA SOBOM.

PETAR LAZIĆ

ti kulture, a glavni ciljevi **kulturna ekspanzija** i s njom usko povezana demokratizacija društva.

3.6 Reforma političkog sistema

GP Nova ljevica se pojavila u političkom prostoru, da mimo svakog populizma i nereálnih očekivanja o mogućnostima revolucionarnog društvenog prevrata, ponudi drugačiju viziju politike i političke odgovornosti i građanima vrati vjeru u politički sistem.

Zalagaćemo se i uvesti jedan od najpraktičnijih i najdemokratskijih Sistema otvorenih lista bilo kroz personalizovani proporcionalni sistem otvorenih lista, odnosno rješenja koja omogućavaju građanima da na konkretnim izborima bira kandidat imenom i prezimenom, kroz preferencijalno glasanje ili neki drugi oblik koji bi omogućio oslobađanje izbornog procesa i vraćanja vlasti u ruke građana.

Krivično procesuirati sve aktere kriminalnih privatizacija i sumnjivih ugovora. Smanjiti broj zaposlenih u javnoj upravi za čije je gomilanje isključivo zaslužan politički uticaj i kupovina glasova u zamjenu za zapošljavanje u državnim firmama čije se plate isplaćuju zaduživanjem države. U tom kontekstu ukinuti nepostojeća i izmišljena radna mjesta u administraciji državnih firmi.

Bez dubokih političkih promjena, posebno liberalizacije izbornih zakona i novih temelja stranačkog organizovanja, nije moguće sprovesti ekonomske reforme. Mogućnost uvođenja novih političkih snaga i novih ljudi u politiku te realna mogućnost konkurencije političkih ideja preduslov su društvenih i ekonomskih reformi. Nužna je suštinska demokratizacija društva korišćenjem novih **digitalnih platformi** pomoću kojih društvo dobija nove mogućnosti za političku aktivnost i političko odlučivanje pored tradicionalnih institucija parlamentarne višestranačke demokratije i lokalne samouprave.

3.7 Vladavina prava i nezavisno pravosuđe

Uspostavićemo pravnu državu koja u potpunosti i bez izuzetka poštuje **vladavinu prava**, a svoju političku vlast

temeljiti na poštovanju Ustava, zakona i drugih propisa, bez razlike u njihovom tumačenju u odnosu na koga se odnose. Pritom ćemo neprestano, aktivno i odlučno upozoravati na razliku između vladavine prava i **vladavine ljudi**.

Da bi uspjeli u gore navedenom moramo očistiti pravosuđe od bilo kakvih stranačkih i političkih uticaja, te značajno povećati primanja sudijama i tužiocima. Ukinućemo svaku mogućnost uticaja zakonodavne i izvršne vlasti na sudsku vlast, u skladu sa stavovima domaće stručne javnosti i Venecijanske komisije.

Ojačaćemo kapacitete tužilaštva za vođenje efikasnih, adekvatnih i profesionalnih tužilačkih istraga, kao i uvesti ubrzane i hitne postupke suđenja i tzv. noćne sudove za krivična djela iz bezbjednosti saobraćaja, prekršaje, narušavanje javnog reda i mira.

Uvesti striktno rokove za postupanje u krivičnim i građanskim predmetima, kao i sprovođenje postupaka protiv nadležnih u slučaju prekoračenja rokova. Uvesti odgovornost predsjednika suda za slab rad i sporost u vođenju postupaka. Odgovornost mora da bude lična, materijalna i profesionalna. Izricati rigorozne kazne, bez zakonskog minimuma za djela teško ubistvo, zločine iz korpusa seksualnih i drugih delikata nad maloljetnicima i zločina nad službenim licima. Proširiti status službenih lica na novinare, zdravstvene radnike i nastavnike.

3.8 Društvo socijalne inkluzije i prihvatanja

Socijalno obzirne zajednice odgovorne su zajednice koje su osvijestile važnost ulaganja u razvoj upravo najranjivijih socijalnih skupina i time povećanje ukupnog društvenog potencijala.

Socijalna inkluzija je jedan od temelja države blagostanja te je neophodno kreiranje javnih politika koje će osnažiti sposobnost, stvoriti mogućnost, i razviti dostojanstvo svih onih koji su u deprivilegovanom položaju zbog svojih fizičkih ili psihičkih karakteristika. Mi to vidimo kao imperativ solidarnog društva. U tom smislu ćemo posebno voditi brigu o mladima koji nisu u vaspitno- obrazovnom sistemu, sistemu stručnog osposobljavanja ili zaposlenja te su time dvostruko marginalizovani – sama činjenica da su mladi otežava im pristup društvenim resursima, dok ih neinflirantnost u sistemu obrazovanja ili tržištu rada sprječava da se dalje ostvare kao kompletne osobe.

Društvo socijalne inkluzije i prihvatanja je ideal kome će GP Nova Ljevica težiti i usmjeriti sve svoje ljudske i profes-

sionalne kapacitete. Želimo da probudimo svijest da se inkluzija mora posmatrati kao neprestano traženje boljih načina reagovanja na različitost. Kada govorimo o inkluzivnom obrazovanju, fokus se mora staviti na prepoznavanje i uklanjanje barijera a ne mijenjanje i prilagođavanje osobe.

Moramo biti svjesni činjenice da u praksi moramo biti društvo koje će da djeluje na svakom polju. Osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori imaju ograničen pristup institucijama sistema što ih posljedično ograničava u ostvarivanju svojih zagarantovanih prava. Moramo upozoriti i reći da osobe sa invaliditetom po svakom osnovu trpe diskriminaciju.

Kada govorimo o diskriminaciji, konkretno mislimo na djecu sa posebnim obrazovnim potrebama koja pohađaju redovni obrazovni program po IROP (Individualni razvojni obrazovni program) a koja su uskraćena za asistenta u nastavi, dok pritom imaju Rješenje o usmjerenju sedmočlane komisije koja im je dodijelila tehničku podršku.

Takođe, zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori je jako oskudno, bez sistemskog pristupa problemu, već u najvećoj mjeri pristup na bazi ad hoc akcije ili kratkotrajnih projekata.

Tendencija zemalja Evropske unije je razvijanje politika koje promovisu inkluziju, odnosno uključivanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u redovne škole. Crna Gora je ratifikovala veći broj međunarodnih konvencija iz oblasti ljudskih i dječijih prava, što za sobom povlači i neophodan stepen odgovornosti za ono što ti dokumenti proklamuju.

Kada govorimo o socijalnoj inkluziji, tu ne mislimo samo na djecu i mlade sa teškoćama u razvoju, na osobe sa invaliditetom, na korisnike psihoaktivnih supstanci, na RAE populaciju, LGBTIQ populaciju, mislimo na svaku različitost koju treba negovati kao potencijal i bogatstvo zajednice u kojoj živimo. Kao društvo moramo da rastemo, ne uvođenjem represivnih mjera, već podizanjem svijesti i edukacijom građanstva o različitostima, toleranciji, individualnom doprinosu društvu, ljudskim pravima, kako bi se pojedinac u društvu osjećao sigurno, prihvaćeno, zaštićeno i u tom društvu mogao da osvari svoj puni ljudski i svaki drugi potencijal.

3.9 Odnos prema medijima

Moć medija mora biti praćena i novim shvatanjem odgovornosti svih sudionika medijske prakse. Medije možemo razvijati samo ako u njih ulažemo kao u prvorazredna javna dobra dostupna svima, bez obzira na etnički ili polni

identitet, politički izbor, dob, ekonomski, geografski ili socijalni položaj i status.

U svom radu zalagaćemo se i kreirati ambijent za punu slobodu medija, bez političkih i kabinetskih pritisaka na uređivačku politiku. Neophodno je ojačati novinarska udruženja i ustanoviti Sud časti, čije će se odluke poštovati. Takođe, potrebno je regulisati oblast novinarstva uvođenjem licenci novinarima, što bi omogućilo princip odgovornosti u novinarstvu i to da u medijima rade novinari a ne politički komesari.

Kako bi ojačali oblast istraživačkog novinarstva kojeg u Crnoj Gori ima samo u tragovima, te kako bi se novinari osjećali zaštićeni dok rade svoj posao, uvešćemo krivično djelo pritiska na medije od ljudi iz organa državne vlasti. Takođe, mediji moraju biti izuzeti kako od političkog pritiska tako i od uticaja velikih korporacija.

Radi okvira djelovanja i jasnih zakonskih ograničenja, potrebno je kroz relevantne zakonske mjere uvesti princip medijski odgovornog informisanja građana, koji će dužnu pažnju posvetiti onome od javnog značaja za razliku od postojećeg stanja gdje se mediji uglavnom orijentišu ka profit ili određenoj političkoj frakciji.

3.10 Mladi

GP Nova ljevica politiku za mlade kao javnu politiku koja ima za cilj stvoriti podsticajno okruženje za razvoj svih mladih koncipira na smjernicama i principima politika za mlade Evropske unije i Savjeta Evrope.

U skladu sa tim, politika za mlade fokusirana je na rješavanje tri osnovna problema – visoku stopu nezaposlenosti mladih, nizak nivo participacije mladih u društvu i politici te neadekvatne modele socijalne inkluzije različitih marginaliziranih grupa mladih.

Kroz zakonska rješenja utičaćemo na gore pomenute problem, i umjesto da saniramo posljedice, radićemo na strukturalnim promjenama i po tom principu rješavati problem u njegovom uzroku.

Promovisaćemo i zalagati se za princip su-upravljanja (co-management). Radi se o principu koji podrazumijeva da predstavnici mladih sjede u različitim državnim i javnim tijelima te učestvuju u donošenju odluka od važnosti za mlade.

Kroz zakonodavni okvir onemogućićemo stranačko zapošljavanje u javnom sektoru i državnim institucijama i time dati šansu svim mladima u Crnoj Gori da ravnopravno dođu do zapošljenja.

3.11 Odnos prema starijim sugrađanima

Borićemo se i obezbijediti dostojanstven život starijim sugrađanima, u prvom redu kroz povećanje minimalnih penzija i vraćanje velikog broja medikamenata na pozitivnu listu koju pokriva Fond za zdravstveno osiguranje. Razvijati i sistemski urediti kroz institucionalizaciju status geronto servisa i geronto domaćica. Kroz, u prethodnim djelovima programa, opisanu mjeru, izdvajanja za socijalno osiguranje, stariji građani imaju pomoć i podršku i socijalne servise u skladu sa njihovim potrebama.

Za penzionere koji imaju najniža primanja obezbijedićemo besplatno grijanje tokom zimskih mjeseci i besplatan gradski prevoz.

IV ZA DOSTOJANSTVEN RAD I ŽIVOT OD SOPSTVENOG RADA

4.1 Ekonomska i društvena jednakost

Jedan od prioritarnih ciljeva GP Nova ljevica je zalaganje za pojačan inspekcijski nadzor "nedodirljivih" privatnika, koje mi prepoznajemo kao robovlasnike. Onih koji izrabljuju radnu snagu, a naročito žene, ne uplaćuju prekovremene sate ni rad noću i za vrijeme praznika. Ovdje se prvenstveno misli na prestanak prakse manipulacije sa kalkulisanjem grupnog radnog učinka, te da plata bude u potpunosti isplaćena radniku a ne samo tako prikazana na platnoj listi.

Takođe, zahtijevaćemo od inspekcije da prati i kažnjava privredne subjekte koji se bave utajom poreza i time oštećuju i budžet i zaposlene kroz tzv. uplaćivanje "minimalca" preko banke, a ostatak radnici dobijaju u koverti. Ovakav način rada i odnosa prema zaposlenima je ponižavajući i vodi izrabljivanju, degradiranju ličnosti i mobingu.

Rodna ravnopravnost

Svega četiri odsto žena u Crnoj Gori su vlasnice nekretnina, a 9,6 odsto žena ima sopstveni biznis. Svaka treća žena je pretrpjela neki vid nasilja. Sve to pokazuje da se žene u Crnoj Gori suočavaju sa različitim vidovima diskriminacije.

Žene u Crnoj Gori u preko 60% završavaju fakultete, tako

da u oblasti obrazovanja žene su dominantnije od muškaraca. Tek 30 odsto upravljačkih i 21 odsto direktorskih mjesta u kompanijama i ustanovama zauzimaju žene. Žene rjeđe učestvuju u donošenju važnijih odluka i redovno moraju da biraju između posla-karijere i porodice. Postoje slučajevi kada muškarci i žene, iako rade na istim pozicijama, sa istim nivoom obrazovanja i odrade istu količinu posla, ne budu jednako plaćeni. Ovdje se može raditi ili o „direktnoj diskriminaciji“ kada se rad žene manje vrjednuje od rada muškarca, ili o politikama i procedurama, koje iako nijesu napisane da budu diskriminatorne, rezultiraju nejednakom tretmanu upošljenika različitog pola. Oba vida diskriminacije su zabranjena zakonom u EU, ali se nažalost još uvijek može naići na ovakve slučajeve u praksi.

Kada upoređujemo podatke iz oblasti obrazovanja, koje je jedan od glavnih preduslova za aktivno i jednako učešće na tržištu rada u budućnosti, dolazimo do prilično obeshrabrujućih podataka o visokom učešću broja žena u ukupnom broju osoba koje su bez ikakvog obrazovanja sa jedne strane i nižem učešću žena u ukupnom broju osoba sa stečenim postdiplomskim obrazovanjem. Učešće žena u ukupnom broju nepismenih je čak 80,86%, ali kako se 71,54% njih nalazi među osobama starijim od 60 godine, ovo može biti i pokazatelj poboljšanja položaja žena u ovoj oblasti, jer se u starosnoj grupi osoba mlađih od 60 godina žene kao nepismene javljaju u 63,34% slučajeva, odnosno u starosnoj grupi mlađih od 20 godina u 52,15 slučajeva. Ipak, žene čine čak 80,80% ukupnog broja osoba bez ikakvog obrazovanja u Crnoj Gori, 70,3% ukupnog broja onih koji su sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem, odnosno 55% onih koji su završili osnovnu školu. Iako se u dijelu srednjeg obrazovanja situacija poboljšava u smislu da žene čine 46,4% ukupnog broja stanovnika sa završenom srednjom školom i 50% onih sa završenim visokim obrazovanjem, **na kraju žene čine samo 26,3% onih koji u Crnoj Gori imaju završen stepen doktorskih studija.**

Zanimljivost vezanu za obrazovanje predstavlja i odnos muškaraca i žena koje rade u obrazovanju i onih koji upravljaju obrazovnim institucijama u Crnoj Gori. Tako žene čine 74,1% ukupnog broja zapošljenih u obrazovanju, ali samo 30,70% žena se nalazi na rukovodećim pozicijama u obrazovnim institucijama, od čega je 83,34% u predškolskom, kada ta stopa pada na 26,7% u osnovnom, odnosno 22,45% u srednjem obrazovanju.

Žene su izuzetno malo prisutne u politici i ekonomiji, a kapacitete i potencijale žene svako društvo mora da

iskoristi kako bi suštinski bilo demokratsko i usmjereno na društvo socijalne pravde.

Mjere koje će osnažiti žene posebno u ekonomskom smislu, a posljedično i u svakom drugom, zalagaćemo se i boriti za: dostupnost tržištu rada bez diskriminacije – ime i prezime, pol, seksualna orijentacija ili izgled ne smiju igrati nikakvu ulogu pri zapošljavanju; smanjenje radnih sati (na 6) koje će omogućiti veću raspodjelu neplaćenog rada u kući; uvođenje mjera podsticanja zapošljavanja žena na radnim mjestima u skladu s njihovim obrazovanjem; radno zakonodavstvo koje štiti žene od seksualnog ucjenjivanja, uznemiravanja i napastovanja na poslu; kreditiranje samozapošljavanja žena pod povoljnim uslovima, s malim kamatama i odloženim plaćanjem duga; mjere za sprečavanje dobre diskriminacije žena prilikom zapošljavanja; osnivanje posebnog fonda s ciljem finansiranja povećanja plata u sektorima i zvanjima u kojima dominiraju žene; povećanje broja servisa/vrtića, čuvanja djece u večernjim satima i sl.

4.2 Turizam

Visok udio turizma u BDP-u Crne Gore ovu privrednu granu, sa snažnim utjecajem na sva područja ukupnog društvenog života, izdvaja kao posebno područje u oblikovanju nove ekonomske politike. Znatne komparativne prednosti turističkog razvoja, koje se ogledaju u dobroj klimi, lijepom i očuvanom prostoru i kulturnom nasljeđu, valja unaprijediti kvalitetnim ulaganjima u turističku infrastrukturu, kulturnu ponudu, primjerenu brigu za očuvanje vrijednosti prostora te prvenstveno povećanjem vrijednosti ljudskih potencijala u konkurentsku prednost. Razvoj turizma ne smije biti cilj sam po sebi, već sredstvo za ostvarenje krajnjeg cilja, a to je povećanje **blagostanja naših građana.**

GP Nova Ljevica će raditi i ulagati u turističke potencijale kako primorja tako i centralne regije, a naročito zapuštene sjeverne regije koja raspolaže sa pravim bogatstvom resursa koji nijesu iskorišćeni. Jedna od prvih stvari koje ćemo uraditi jeste vraćanje morske obale građanima Crne Gore, I to preko redefinisavanja ugovora zaključenih između Morskog dobra i raznih zakupaca plaža.

Takođe, imamo viziju razvoja medicinskog turizma i stavljanja u funkciju svih raspoloživih potencijala Crne Gore.

4.3 Ekološko društvo

Crna Gora je po Ustavu ekološka država, mada u samoj realizaciji i stvarnosti smo daleko od Ustavom deklariranih formi. GP Nova ljevica se zalaže za dugoročni održivi razvoj, što uključuje učinkovito upravljanje energijom i podsticanje energetske efikasnosti te korišćenja obnovljivih izvora energije, do podsticanja sistemskog upravljanja otpadom i zelenog transporta. Kao ljudima posvećenim društvu socijalne pravde u fokusu nam je borba protiv energetske siromaštva i osiguranje dostupnosti energije svim građanima.

Korišćenjem obnovljivih izvora energije pokrenućemo što bržu tranziciju prema **samoodrživom energetskom razvoju**.

Jedna od aktivnosti GP Nova ljevica na ovom polju biće uvođenje rigoroznih kazni za narušavanje životne sredine. Uradićemo i jedinstvenu evidenciju najvećih zagađivača, kao i klizišta, neočišćenih kanala, rijeka i vodotoka.

Pooštrićemo kaznenu politiku u odnosu na krivična djela koja se tiču životne sredine i uvesti mogućnost momentalnog zatvaranja u slučaju nepreduzimanja koraka na sanaciji i otklanjanju narušavanja životne sredine.

Usljed ljetnjih suša i požara Crna Gora je izgubila veliki broj pošumljenih površina i na tim mjestima ostale su gole. Sprovešćemo sistemsko pošumljavanje, ujedno i kao vid preventivnih aktivnosti klizišta.

Zaštitićemo šumski fond kroz povećanje ovlašćenja šumočuvarima, i kroz strože kažnjavanje bespravne sječe šuma.

Kao ekološka država u obavezi smo da sistemski uvođimo nove tehnologije reciklaže i promovišemo ovakav concept kroz vaspitno-obrazovni sistem, počev od najranijih uzrasta.

4.4 Poljoprivreda, šumarstvo, vodosnabijevanje, stočarstvo

Uspostavićemo novi model poljoprivredne proizvodnje baziran **na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima**. Naša misija je razvoj modernog, tehnološki inovativnog, konkurentnog i prilagodljivog **poljoprivrednog, prehrambeno-prerađivačkog i ribarskog sektora** utemeljenog na standardima sigurnosti hrane, načelima zaštite životne sredine i prirodnih resursa, uklopljenog u očuvana ruralna područja i običaje tradicionalnih vrijednosti crnogorskog sela. Naše će mjere zaustaviti negativne trendove i biti u

funkciji unapređenja životnih, radnih i socijalnih uslova prije svega onih koji žive na selu.

Uvešćemo mogućnost garantovanih cijena otkupa za strateški važne proizvode, kroz intervencije za robne rezerve i paritet cijene goriva i đubriva. Obezbjediti penziju svakom članu poljoprivrednog gazdinstva starijem od 65 godina, koja će u skladu sa penzionom politikom biti veća od sadašnjih penzija koje su uvredljivo niske.

Potrebno je pronaći sistemske mjere za zaštitu naših proizvođača od nelojalne konkurencije nastale nekontrolisanim uvozom.

Donijećemo zakon o zadrugarstvu koji bi reafirmisao ideju zadrugarstva i riješio pitanje gazdinstava koja su nekad bila u zadržanom vlasništvu.

Apsolutno smo protiv GMO, jer je šteta ogromna i po naš biološki i ljudski potencijal, ali i na konkurentnost naše hrane na tržištu.

Naša dva glavna cilja su dostići samoodrživost u proizvodnji većine poljoprivrednih proizvoda po konkurentnim cijenama i zadovoljan poljoprivrednik koji dobro živi od svoga rada. Upravo zato ćemo, osim poljoprivrednih djelatnosti, podsticati i razvoj **nepoljoprivrednih djelatnosti** porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, između kojih se posebno ističe **ruralni turizam**.

4.5 Kreditna politika

Zakonski ograničiti kamate bankama i onemogućiti dodatne troškove koje banke prenose na građane. Preispitati i ograničiti takes, manipulativne troškove i nadoknade za obrade kredita, održavanje računa i sl.

Onemogućićemo zapljenu nekretnina ili imovine građana, koja nije bila ugovorno sredstvo obezbjeđenja kredita.

Izvršićemo prebacivanje svih kredita uzetih u švajcarskim francima na euro, po kursu i kamati koji je bio na dan uzimanja kredita.

4.6 Poreska politika

U ovoj oblasti neophodno je hitno usvojiti zakon o provjeri porijekla imovine za sve nosioce javnih funkcija i krupni kapital, gdje bi kroz ubrzani postupak i provjeru svih povezanih lica, moglo da se oduzme imovina čije porijeklo ne može da

se objasni i utvrdi. Izvršiti reformu poreske administracije i poreskog postupka, kao i poreske politike i poreskih stopa. Kontinuirano pružati pomoć poreskim obveznicima u ispunjavanju obaveza, jer su oni klijenti a ne neprijatelji.

Potrebno je blagovremeno kontrolisati ispunjavanje obaveza uz redovno praćenje plaćanja sa blagovremenim upozorenjima o kašnjenju. Pod hitno bi naplatili sve poreske dugove koje je država proglasila nenaplativim, dok bi smanjili poreze i doprinose za mala i srednja preduzeća što bi bilo uslovljeno širenjem posla i novim zapošljavanjem. Uvešćemo i zakonsku mogućnost oporezivanja poslovnih aktivnosti privrednicima koji su registrovani u tzv. poreskim rajevima.

Takođe, uvešćemo više poreze poslovnim bankama, a višestruko oporezovati privatizovanu a nenamjenski korišćenu ili nekorišćenu imovinu koja je nastala iz sumnjivih radnji od te imovine, a za koju nema mogućnosti da se vrati u državno vlasništvo na osnovu ugovora o privatizaciji.

Svakom novom preduzetniku ili proizvođaču obezbijedićemo besplatnu podršku poreskog savjetnika u prvih godinu dana poslovanja.

koji obavljaju aktivnosti višeg stepena zalaganja, teškoće i rizika. Uvešćemo platne razrede po težini i obimu posla, kao i spremi, i omogućiti bolju platu aktivnim pripadnicima. Iz policije iščistiti policičke i partijske kadrove kao i preispitati broj i opravdanost broja policijskih službenika koji neraspoređeni sjede kući i primaju platu.

Onemogućiti kroz propise bilo kakvu mogućnost uticaja političkih činilaca na profesionalne pripadnike vojske i policije, na njihovo napredovanje i njihovu kadrovsku i profesionalnu sudbinu.

Ministar odbrane će imati nadležnosti u politici odbrane, distribuciji i nabavci opreme i naoružanja, upravnim pitanjima, kontroli funkcionisanja sistema odbrane, finansijskim pitanjima i zakonodavnim inicijativama. Neophodno je onemogućiti napredovanje i položaje pripadnicima sa lažnim diplomama, a dati primat Policijskoj akademiji, Pravnim fakultetom.

Onemogućiti uticaj ministra ili bilo koga u vlasti na napredovanje policijskih službenika i pripadnika policije uvođenjem strogih, preciznih i automatskih kriterijuma, vodeći računa o rezultatima rada i opštem držanju u poslu i životu.

**DEMOKRATIJA JE KADA ČASNI,
A NE IMUĆNI LJUDI VLADAJU.**

ARISTOTEL

V ZA ŽIVOT U MIRU, SIGURNOSTI I TOLERANCIJI

5.1 Policija i vojska

Geopolitičke prilike u posljednjih 15-ak godina iz temelja su se promijenile. Ovo je vrijeme gotovo sinkroniziranih kriza s obje strane granica **EU dugih petnaest hiljada kilometara**. Izbjeglička kriza i teroristički napadi su za posledicu, između ostalog, doveli do manjka povjerenja među državama članicama i otežanog odlučivanja u zajedničkim institucijama. **Evropa koja nije sigurna ne može biti prostor ni blagostanja ni otvorenosti**. Treba jačati povjerenje, ali i sigurnosne sisteme.

Zalagaćemo se za obezbjeđenje adekvatne materijalne nadoknade i povećanje plata pripadnicima vojske i policije

5.2 Bezbjednost građana kao imperativ

GP Nova Ljevica se zalaže za program izgradnje održivog mira u Crnoj Gori, susjednim post-jugoslovenskim zemljama, Evropi i svijetu, usmjeren na kritično propitivanje uzroka društvenih sukoba, posebno političke i ekonomske nejednakosti, te istovremeno povećavanje kapaciteta institucija za nenasilno i konstruktivno ophođenje sa sukobima, nasiljem, ratovima i teškim kršenjima ljudskih prava te razvijanje pravednih sistema i društva koja imaju snage oduprijeti se nasilju, nejednakosti i nepravdama.

U tom smislu, GP Nova Ljevica se zalaže za: dijalog oko dubokih društvenih podjela; obrazovanje za mir i ljudska prava; izgradnju institucionalnih kapaciteta za izgradnju mira.

Obrazovni sistem opterećen zastarjelim nastavnim sadržajima i metodama ne obrazuje za odgovorno građanstvo, kritičko mišljenje i kulturu dijaloga. Zato je bitno pokrenuti reformu obrazovanja i uključiti obrazovanje za ljudska prava, demokratiju i mir u sve sektore društva, a posebno postojeće formalne i neformalne obrazovne programe za djecu, mlade i odrasle, koje organizuje država i/ili civilno društvo, radi povećanja kapaciteta građana, organizacija i institucija da se ophode sa sukobima na nenasilan način i transformišu destruktivan sukob u dijalog.